

- یک‌شنبه ۷ اردیبهشت ۱۴۰۴**
- سال هفدهم - شماره ۳۱۰۸**

سیهرغرب، گروه شهر – طاهره ترابی‌مهوش؛ استاد جامعه‌شناسی شهری دانشگاه بوعلی با تأکید بر اینکه برای ارزیابی اجتماعی یک پروژه یا مداخله، باید مؤلفه‌ها و عوامل مشخصی را بررسی کنیم تا بدانیم این پروژه باید اجرا شود یا نه، گفت: نکته‌ای که باید به آن توجه شود این است که شاید برای بسیاری، اهمیت بررسی یک پروژه به لحاظ تأثیری است که بر شهر می‌گذارد اما نکته مهم‌تر آن است که یک پروژه باید بتواند حال مردم را خوب کند.

در طول سال‌های گذشته، چه در حوزه شهری و چه در حوزه‌های دیگر، هرگاه تغییری در بدنه جامعه از طریق پروژه‌های عمرانی و تصمیمات کلان رخ داده، اغلب احساس شده بود که مردم، به‌عنوان میزبانان و مصرف‌کنندگان این پروژه‌ها، جایگاه روشنی در این فرآیند ندارند. به‌طوریکه بارها با پروژه‌هایی مواجه بوده‌ایم که مردم نه‌تنها با آن ارتباط برقرار نکرده، بلکه حتی تصور درستی از علت اجرای آن در بدنه جامعه ایجاد نشده‌است. یا تصمیماتی گرفته شده که مثلاً فلان خیابان به شکل خاصی طراحی شود یا پارکی در مکانی خاص ساخته شود، بدون آنکه روشن باشد چه نیازی در پس آن است؟ چه نوع استفاده‌ای از آن خواهد شد؟. یا اینکه آیا بهتر نبود به‌جای آن، طرح دیگری اجرا شود؟.

البته در سال‌های اخیر در کشور- ما و دیگر کشورها- صحبت از ضرورت تهیه «پیوست فرهنگی اجتماعی» برای پروژه‌ها مطرح شده است. اما اینکه آیا این پیوست‌ها واقعاً تهیه می‌شوند؟ درصورت تدوین این اسناد، تا چه اندازه علمی و کاربردی هستند؟ و آیا به همان میزان که هم مورد توجه قرار می‌گیرند یا نه؟ اینها مسائلی است که ذهن ما را به خود مشغول کرده و ما را به این نتیجه رسانده که باید به این موضوع توجه ویژه‌ای شود. به همین دلیل بر آن شدیم تا در نشست تخصصی به میزبانی تحریریه سپهرغرب به بیان مسئله پرداخته و نظر دکتر اسدالله نقدی، استاد تمام رشته جامعه‌شناسی شهری گروه علوم اجتماعی دانشکده اقتصاد و علوم اجتماعی دانشگاه بوعلی‌سینا، و نیز دکتر محمدرضا عراقچیان، استادیار و عضو هیئت علمی معماری دانشگاه بوعلی سینا را در این باره بشنویم که در ادامه بخش نخست این گفتار را می‌خوانید:

هر گونه مداخله در سطح شهر نیازمند ارزیابی اجتماعی

دکتر اسدالله نقدی، استاد تمام رشته جامعه‌شناسی شهری گروه علوم‌اجتماعی دانشکده اقتصاد و علوم اجتماعی دانشگاه بوعلی‌سینا همدان، با بیان اینکه موضوع جایگاه انسان در پروژه‌ها از مسائل اساسی است، گفت: درواقع فلسفه ارزیابی تأثیرات پروژه‌ها در دنیا دقیقاً از همین مسئله آغاز شده است که هرگونه مداخله در سطح شهر، چه یک پروژه، یک برنامه، یک سیاست یا حتی یک تصمیم ساده مثل ساعت جمع‌آوری زباله، می‌تواند زندگی مردم و ذینفعان را تحت تأثیر قرار دهد.

وی با بیان اینکه در تجربه جهانی به‌ویژه در صد سال اخیر، به این نتیجه رسیده‌اند که هرگونه برنامه‌ریزی، پروژه یا سیاست‌گذاری توسعه، به‌ویژه در حوزه شهری، نیازمند چهار نوع ارزیابی فنی، اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی است. اظهار کرد: آنچه مسلم است اینکه دو مورد اول از دیرباز مورد توجه بوده‌اند و متمرکز آن‌ها بیشتر بر طراحی و محاسبه فنی، تحلیل هزینه- فایده و جنبه‌های مهندسی پروژه‌ها بوده است. اما دو مورد اخیر، یعنی ارزیابی اجتماعی و ارزیابی محیط‌زیست، در دهه‌های اخیر به‌شکل جدی مطرح شده‌اند.

وی تأکید کرد: ارزیابی اجتماعی به ما می‌گوید

که وقتی شما، مثلاً، یک خیابان را یک‌طرفه می‌کنید، مزاحمه‌داران آن ناحیه چگونه متأثر می‌شوند؟ وقتی یک فرهنگسرا یا پل ساخته می‌شود، چه تغییراتی در زندگی اقتصادی و اجتماعی اطراف آن رخ می‌دهد؟ ساخت یک بیمارستان یا دانشگاه، چه اثری بر بافت شهری و روستاهای اطراف دارد؟ همه اینها باید پیش از اجرای پروژه بررسی و پیشبینی شوند.

نقدی با بیان اینکه از دهه ۱۹۷۰ و به‌ویژه از ۱۹۸۰ به بعد، تشکیلات بین‌المللی متعددی تأکید کرده‌اند که همه پروژه‌ها باید دارای «پیوست اجتماعی» باشند، خاطرنشان کرد: نکته اینجااست که این پیوست اجتماعی با پیوست فرهنگی متفاوت است، چراکه پیوست فرهنگی ناظر به ملاحظات فرهنگی و دینی جامعه است؛ اما پیوست اجتماعی به بررسی پیامدهای اجتماعی پروژه، ازجمله تأثیر بر شیوه زندگی، کار، تفریح، روابط انسانی و شیوه تأمین نیازهای روزمره مردم می‌پردازد.

ارزیابی اجتماعی مجهز به ساختار جریان ضرر این استاد تمام جامعه‌شناسی شهری با تأکید بر اینکه در ارزیابی اجتماعی حتی ساختارهایی برای جریان ضرر کسانی که از پروژه‌ها متضرر می‌شوند نیز باید پیش‌بینی شود، تصریح کرد: تعریف‌های دقیق از متخصصان ملی‌المللی ارزیابی تأثیرمداخلات اجتماعی نیز این موضوع را تأیید می‌کند که هرگونه اقدام عمومی یا خصوصی می‌تواند پیامدهایی بر نحوه زندگی روزمره مردم، اشتغال، تفریح، ارتباطات اجتماعی و دسترسی به خدمات داشته باشد و این پیامدها باید پیش‌بینی، تحلیل و مدیریت شوند.

وی با اشاره به یک مثال درخصوص تأثیرات اجتماعی مداخلات حتی از نوع تصمیم‌سازی توضیح داد: وقتی در یک شهر بازار را به یک نقطه جدید منتقل می‌کنید، باید بررسی شود که نیازهای مردم چگونه و از کجا تأمین خواهد شد؟ به‌شدت باید بخش‌ها فشار وارد می‌شود؟ در واقع، این موضوع تمام شیوه‌های عملکرد افراد را به‌عنوان اعضای جامعه تحت تأثیر قرار می‌دهد. بنابراین در چنین فرآیندهایی، تأثیرات متعددی شکل می‌گیرد؛ از جمله اقدام ملی مسکن یا مسکن می‌آید، ارزش‌ها و ضارزش‌ها جابه‌جا می‌شوند. وی با اشاره به اینکه یکی از پرسش‌های شما

این است که آیا در همدان شهرداری پیوست اجتماعی برای پروژه‌ها تهیه می‌کند؟ در پاسخ باید بگویم من اطلاعی ندارم، ابراز کرد: به‌صورت خلاصه، فلسفه تولد ارزیابی اجتماعی این است که هر تصمیم، سیاست و مداخله بر حیات شهری تأثیر می‌گذارد، بنابراین، قبل از اجرا باید به‌این خواسته‌های مردم چیست و چگونه می‌توان آن‌ها را مدیریت کرد مثلاً درباره پیاده‌راه بوعلی، پیش از اجرا، بسیاری نگران بودند، شهردار در دوره‌های مختلف با عنوان مشاور با مدیریت شهری در ارتباط بوده‌اید. در تجربه‌هایتان بگویید: آیا فضایی فراهم بوده که مردم بازخورد مشخصی درباره مداخلات داشته باشند و این بازخوردها جدی گرفته شود؟ اظهار کرد: بله، من هم در حوزه عمل و هم در

چالش‌ها را راحت‌تر مدیریت کرد. هر اتفاقی که خارج از روند عادی شهر باشد، پروژه است

در ادامه، دکتر محمدرضا عراقچیان، استادیار دانشکده معماری و شهرسازی دانشگاه بوعلی سینا، در واکنش به این سوال که شما سال‌ها در حوزه شهرسازی و معماری هم تدریس کرده‌اید و هم به‌عنوان مشاور با مدیریت شهری در ارتباط بوده‌اید. در تجربه‌هایتان بگویید: آیا فضایی فراهم بوده که مردم بازخورد مشخصی درباره مداخلات داشته باشند و این بازخوردها جدی گرفته شود؟ اظهار کرد: بله، من هم در حوزه عمل و هم در تفهیف‌های مختلف بهره‌مند می‌شوند.

سیستم کارت هوشمند «دالر سبز» در هنگ‌کنگ، به افرادی که مواد بازیافتی را به مراکز جمع‌آوری می‌آورند، امتیاز می‌دهد که می‌توانند به‌یاداش‌های نقدی و غیرنقدی تبدیل کنند. دولت هنگ‌کنگ برای تشویق مردم به بازیافت، این سیستم را معرفی کرده است که با تحویل حداقل دو کیلوگرم مواد بازیافتی، افراد می‌توانند امتیاز دلار سبز کسب کنند و آن را با هدایا تعویض کنند. این کارت از طریق اپلیکشن موبایل یا مراکز بازیافت محلی قابل دریافت است و با استفاده از آن، مردم می‌توانند به راحتی امتیاز خود را پیگیری کنند.

در حال حاضر، بیش از ۸۲ فروشگاه بازیافت

دانشگاه، این مباحث را پیگیری کرده‌ام و معتقدم وقتی کسی می‌خواهد پروژه‌ای را آغاز کند، باید بداند: «می‌خواهد چه بسازد؟ فایده‌اش چیست؟» این یعنی ارزیابی. اگر کسی نتواند در یک جمله مثبت بگوید که تأثیر کارش چیست، یعنی اصلاً نمی‌داند دنبال چیست.

وی با تأکید بر اینکه ما در گذشته نیز این نگاه را داشتیم، ولی به شیوه سنتی و آن را به شکل دانشگاهی و نظریه‌پردازانه پی‌ریزی نکرده بودیم، خاطرنشان کرد: در فرهنگ همدانی اصطلاحی داریم که از قدیم وجود دارد همدانی‌ها در برابر هر کار جدیدی می‌پرسند («کشی‌؟») این جمله کوتاه درواقع ازهدف انجام آن کار پرس‌وجو می‌کند و این درست همان "پیوست اجتماعی" است این دقیقاً همان ارزیابی بود.

وی ادامه داد: نکته بعدی این است که برای هر نوع مداخله، باید پیوست اجتماعی لحاظ شود و به قول دکتر نقدی حتی اگر یک بخشنامه صادر می‌شود یا یک سخنران منجر به تغییر صورت می‌گیرد یا هر طرح‌دیگری باید تبعات اجتماعی و فرهنگی آن سنجیده شود، بنابراین هر اتفاقی که خارج از روند عادی باشد، پروژه محسوب می‌شود. مثلاً طرح اقدام ملی مسکن یا مسکن مهر، که به مرور تبعات اجتماعی و فرهنگی آن مشخص می‌شود.

عراقچیان با اشاره به اینکه ارزیابی گاهی پس از اجرا پروژه انجام می‌شود، اما به نظر من باید در حین اجرا هم انجام شود.
تشریح کرد: اجازه بدهید مثالی بزنم. در خصوص پروژه تقاطع غیرهمسطح مدرس با روزنامه شما گفت‌وگویی داشتیم که در آن عنوان کردم که برای این مسکن هیچ ارزیابی اجتماعی قبل از اجرا انجام نشده، در حین و نه بعد از اجرا نیز پژوهشی در این زمینه در نظر گرفته نشده‌است. درعین حال گزارش می‌دهم که از سوی مشاور ارائه شده بود، فقط اشاره کوچکی به مشاغل داشت، اما اصلاً بررسی نکرده بود که پیامدهای واقعی این پروژه بر زندگی مردم چیست.

وی ادامه داد: مثالی دیگر در خیابان شریعتی، پل ساختیم؛ در حالیکه در یک چهارراه، معمولاً ۱۶ حرکت مختلف باید مدیریت شود. آیا بررسی شده که چند حرکت حذف یا محدود شده است؟ آیا ارزیابی ترافیکی در آنجا انجام شده است؟ یقیناً نه، زیرا بررسی‌های ما بیانگر اصلاح تنها در دو حرکت بوده و حتی اجرای این پروژه خود منجر به ایجاد گلوگاه ترافیکی در دو نقطه دیگر از شهر شده است. عراقچیان با تأکید بر اینکه مردم انتظار دارند وقتی اتفاق جدیدی در شهر می‌افتد، به آن‌ها گفته شود. این اتفاق چه پیامدها و آثار مثبتی خواهد داشت؛ مثلاً باعث رونق اقتصادی، ایجاد یک فرصت شغلی جدید یا بهبود کیفیت زندگی می‌شود،

برنامه‌های تشویقی بازیافت؛ راهکاری مؤثر برای کاهش زباله

و حدود ۶۰۰ نقطه بازیافت در سراسر هنگ‌کنگ فعال است که بیشتر در نزدیکی ساختمان‌های مسکونی و مناطق با امکانات محدود بازیافت قرار دارند. این مراکز خدماتی همچون تحویل مواد بازیافتی در شب را نیز ارائه می‌دهند تا فرایند بازیافت برای مردم آسان‌تر شود. بیش از ۸۰۰ نقطه جمع‌آوری عمومی شامل ایستگاه‌ها، فروشگاه‌ها و مخازن هوشمند در سطح شهر وجود دارد که به تقویت کشند بازیافت محلی کمک می‌کند و مردم را به تفکیک زباله از مبدأ و بازیافت پاک تشویق می‌کند. این اقدامات بخشی از برنامه گسترده‌ای برای بهبود مدیریت پسماند و حفاظت از محیط زیست در هنگ‌کنگ است.

هزینه‌ها و کاهش هزینه‌ها

برنامه‌هایی همچون پرداخت به ازای تولید زباله (PAYT) و هزینه بر اساس حجم زباله (VWBF) ساکنان و کسب‌وکارها را بر اساس میزان یا وزن زباله غیرقابل بازیافت تولیدشده، مجبور به پرداخت هزینه می‌کنند. این موضوع موجب ایجاد انگیزه در میان افراد برای کاهش زباله و افزایش بازیافت می‌شود.

مطالعات نشان داده‌اند که برنامه‌های

PAYT به‌طور متوسط حدود ۱۷ درصد کاهش

در زباله‌های جامد شهری ایجاد می‌کند و میزان

بازیافت بین ۴ تا ۵ درصد کم‌پوشد حدود ۴

تا ۵ درصد افزایش می‌یابد. اجرای این طرح‌ها با

شهر

استاد جامعه‌شناسی شهری دانشگاه بوعلی؛

پروژه‌ها باید بتوانند حال مردم را خوب کنند

دکتر عراقچیان: پروژه تقاطع غیر هم‌سطح مدرس پیوست اجتماعی ندارد

دانشگاه، این مباحث را پیگیری کرده‌ام و معتقدم وقتی کسی می‌خواهد پروژه‌ای را آغاز کند، باید بداند: «می‌خواهد چه بسازد؟ فایده‌اش چیست؟» این یعنی ارزیابی. اگر کسی نتواند در یک جمله مثبت بگوید که تأثیر کارش چیست، یعنی اصلاً نمی‌داند دنبال چیست.

وی با تأکید بر اینکه ما در گذشته نیز این نگاه را داشتیم، ولی به شیوه سنتی و آن را به شکل دانشگاهی و نظریه‌پردازانه پی‌ریزی نکرده بودیم، خاطرنشان کرد: در فرهنگ همدانی اصطلاحی داریم که از قدیم وجود دارد همدانی‌ها در برابر هر کار جدیدی می‌پرسند («کشی‌؟») این جمله کوتاه درواقع ازهدف انجام آن کار پرس‌وجو می‌کند و این درست همان "پیوست اجتماعی" است این دقیقاً همان ارزیابی بود.

وی ادامه داد: نکته بعدی این است که برای هر نوع مداخله، باید پیوست اجتماعی لحاظ شود و به قول دکتر نقدی حتی اگر یک بخشنامه صادر می‌شود یا یک سخنران منجر به تغییر صورت می‌گیرد یا هر طرح‌دیگری باید تبعات اجتماعی و فرهنگی آن سنجیده شود، بنابراین هر اتفاقی که خارج از روند عادی باشد، پروژه محسوب می‌شود. مثلاً طرح اقدام ملی مسکن یا مسکن مهر، که به مرور تبعات اجتماعی و فرهنگی آن مشخص می‌شود.

عراقچیان با بیان اینکه نکت‌ه حائز اهمیت دیگر این است که پروژه‌ها به‌طور معمول یا به درخواست کارفرما، مانند شهرداری، توسط یک مشاور تعریف می‌شوند یا اینکه توسط نخبگان شهری و کارشناسان پیشنهاد می‌شوند، گفت: در حالت اول، تجربه‌مورد مشاور می‌شود، بررسی کنند و راه‌حل بدهد؛ اما صورت‌مسئله را خود دولت یا نهاد نیمه‌دولتی تعیین می‌کند. در حالت دوم که پروژه توسط نخبگان تعریف می‌شود، بنیان‌های فکری و تجربه‌مورد قوی‌تری دارد. البته گاهی نیز مردم عادی پیشنهاد پروژه‌ای را می‌دهند.

وی ادامه داد: مسئله اینجااست که متأسفانه در ایران، اغلب پروژه‌ها فقط از سوی مسئولان پیشنهاد می‌شود یا این امر ذاتی می‌شود. مشاور صرفاً نقش مجری یا نقشه‌کش داشته باشد، نه تحلیلگر. در چنین مواردی، مشاور حتی اجازه ارائه نظر مخالف ندارد، چون دولت دستور داده است که این پروژه باید اجرا شود. حال آنکه این رویکرد برخوردی غیراجتماعی و غیرعلمی است.

پیشنهاد درست این است که نخبگان و مردم نیز در تعریف پروژه‌ها مشارکت داشته باشند. تشریح کرد: اگر یک تیم علمی و آگاه بگوید که مثلاً ۱۹ اگر این پروژه با فلان ویژگی‌ها اجرا شود، بهتر خواهد بود". این نشانه درک عمیق‌تری از ماجراست.

وی خاطرنشان کرد: برای مثال در حال حاضر در

محدوده بلوار ارم سه بیمارستان در حال فعالیت هستند لذا این سوال مطرح می‌شود که آیا در یک منطقه بن‌بست شهری باید سه بیمارستان داشته باشیم؟

این عضو هیئت علمی دانشگاه بوعلی‌سینا همدان با بیان اینکه در این میان جای ارزیابی پدافند غیرعامل، مدیریت بحران، عدالت در توزیع خدمات و عدالت ترافیکی خالی است، اظهارکرد: ما سه بیمارستان را کنار هم قرار داده‌ایم بدون اینکه توزیع جغرافیایی مناسبی رعایت شده باشد که این فقط به این دلیل بوده که زمین برای بیمارستان فراهم بوده است، نه به خاطر نیازسنجی واقعی منطقه.

وی افزود: مثال دیگر بحث بیمارستان هزار تختخوابی است. این درحالی است که تجربه تدریس و طراحی بیمارستان به من آموخته که پنج بیمارستان کوچک دویست تختخوابی در پنج نقطه شهر یقیناً گزینه بهتری برای جایگزینی با یک بیمارستان مجهز و جامع هزار تختخوابی است. اگر مورد مشابه در تهران را بررسی کنیم خواهیم دید در حال حاضر اطراف بیمارستان امام خمینی تهران، وضعیت ترافیکی به شدت نابسامان است، قیمت زمین کاهش یافته و مردم ناراضی هستند. عراقچیان با تأیید عضو دکتر نقدی گفت: باید بپذیریم که هرکاری به تناسب اثرگذاری آن، حتی یک سخنرانی، می‌تواند یک "پروژه اجتماعی" باشد و تأثیرات گسترده‌ای در پی داشته باشد. پس باید از همان ابتدا درباره تأثیرات اجتماعی، زیست‌محیطی و اقتصادی آن فکر کرد، آن را سنجید و برایش برنامه داشت.

این استاد دانشگاه با تأکید بر اینکه بسیاری از مسائل اجتماعی ما به اقتصاد گره خورده‌اند مهاجرت‌ها، چه درون‌قومی چه برون‌قومی، برخورد‌های شهری، تفاوت‌های محله‌ها، همه اینها ریشه اقتصادی دارند، تصریح کرد: اگر ما در پروژه‌هایمان این عوامل را در نظر نگیریم، موفق نخواهیم بود.

ارزیابی اجتماعی زمینه‌ساز مشارکت اجتماعی در ادامه، دکتر نقدی، استاد تمام جامعه‌شناسی شهری، در واکنش به موضوعات مطرح‌شده گفت: ما در پروژه‌های خود، حداقل باید ارزیابی اجتماعی، فنی، اقتصادی و زیست‌محیطی و حتی گردشگری داشته باشیم. وی با تأکید بر اینکه آقای دکتر عراقچیان ما به درستی اشاره کردند که برای ارزیابی اجتماعی یک پروژه یا مداخله، باید مؤلفه‌ها و عوامل مشخصی را بررسی کنیم تا بدانیم این پروژه باید اجرا شود یا نه، افزود: یک نکته‌ای که باید به آن توجه شود این است که شاید برای بسیاری، اهمیت بررسی یک پروژه به لحاظ تأثیری است که بر شهر می‌گذارد اما نکته مهم‌تر آن است که یک پروژه باید بتواند حال مردم را خوب کند.

این استاد دانشگاه با بیان اینکه ما باید پیوست اجتماعی پروژه‌ها را بر پایه این نگاه طراحی کنیم که پروژه، حال شهروندان را بهتر کند، نه فقط ظاهر شهر را. از آن‌جا کرد: یکی از دغدغه‌های مهم مدیران شهری امروز در جهان این است که چطور فضای شهری را طوری مدیریت کنند که هم خوب کار کند و هم حس خوبی به شهروندان بدهد. وی ادامه داد: چراکه زندگی در شهر ذاتاً اضطراب‌زاست، جمله‌ای در کتاب «انسان و شهر») دارم که می‌گوید: «شهر انسان‌ها را فیزیکی به هم نزدیک می‌کند، اما از نظر اجتماعی و عاطفی دورشان می‌سازد».

نقدی با اشاره به مثالی در این ارتباط گفت: در گذشته، در محله‌هایی مثل اکباتان تهران، و یا محلات قدیمی همدان، مردم در خانه‌های بزرگ و کوچه‌های باز زندگی می‌کردند، ولی روابط عمیقی

داشتند و درعین حال افراد برای حفظ ارتباط اجتماعی تلاش می‌کردند. اما حالا، اگر از یک نفر بپرسید همسایه طبقه پائینش کیست، احتمالاً خواهد گفت: «مگر من نگهبانم؟ چرا باید بدانم؟» وی با تأکید بر اینکه امروزه در بسیاری از نقاط دنیا برای ایجاد ارتباط بین مردم، هزینه‌های زیادی صرف می‌شود، این در حالی است که ما از نظر تاریخی، اجتماعی و فرهنگی، ظرفیت‌هایی طبیعی برای این ارتباطات داریم. مثلاً زمانی که زنان دور هم جمع می‌شوند و سبزی پاک می‌کنند، این خود نوعی ارتباط اجتماعی است. تشریح کرد: من زمانی به آقای دکتر ایزدی، معاون سابق وزیر راه و شهرسازی، هم گفتم که ما نباید این داشته‌های فرهنگی را نادیده بگیریم.

این جامعه‌شناس شهری با بیان اینکه ارزیابی اجتماعی ممکن است به ظاهر برای من و شما چیز مهمی نباشد، اما در واقع به حال مردم مرتبط است. بنابراین اگر حال مردم خوب نباشد یا دچار افسردگی باشند، باید برای نشاط و شادابی آنها برنامه‌ریزی کنیم. خاطرنشان کرد: وقتی می‌خواهیم پروژه‌ای را اجرا کنیم، باید بررسی کنیم که آیا این پروژه به شادی مردم کمک می‌کند یا نه؟ این استاد دانشگاه با تأکید بر اینکه من علاقه زیادی به عکاسی اجتماعی شهری دارم و چند روز پیش عده‌ای خانم را دیدم که پس از خرید سبزی در گوشه‌ای از دانشگاه شسته و سبزی پاک می‌کنند که خود بیانگر شکل‌گیری فرارگاه رفتاری است که کمتر دانشگاه‌ها تجربه آن را دارند. ابراز کرد: آنچه مسلم است اینکه ما نباید این داشته‌ها را از دست بدهیم و حتی باید فضاهایی مانند مسجدهای مرکز محله، گرمابه‌ها و قهوه‌خانه‌های قدیمی را دوباره احیا کنیم. چراکه این فضاها، نقش مهمی در اتصال مردم به یکدیگر دارند.

وی ادامه داد: مدیران شهری ما باید به این باور برسند که پروژه‌ای که باید اجرا شود، صرفاً یک سازه یا عملیات عمرانی نیست، بلکه می‌تواند یک سیاست، برنامه یا مداخله اجتماعی باشد که در این بین ارزیابی اجتماعی می‌تواند نقش پیشرانه داشته باشد.

نقدی با تأکید بر اینکه شهر همدان دارای ظرفیت‌های طبیعی فوق‌العاده‌ای است که کمتر شهری در ایران دارد، اما متأسفانه در حال از بین رفتن است. تشریح کرد: به‌خاطر همدان که بخشی از هویت شهر هستند، به‌ویژه ساخت‌وساز در حال نابودی می‌باشند. این درحالی است که توسعه پایدار به سه سؤال پاسخ بدهیم: آیا این توسعه پایدار است؟ سهم نسل آینده از این توسعه چیست؟ این توسعه به چه بهایی انجام می‌شود و چه بلایی سر طبیعت می‌آورد؟

این جامعه‌شناس شهری با بیان اینکه در بلوار ام همدان، تعداد زیادی هتل و دانشگاه ایجاد شده بدون آنکه ارزیابی اجتماعی دقیقی انجام شده باشد. این درحالی است که ارزیابی اجتماعی باید هم توانمندی‌ها و هم تهدیدها را در نظر بگیرد، افزود: یکی از اسناد بین‌المللی، که رئیس انجمن تأثیرات اجتماعی می‌ر بوده، در کتابش عبارتی دارد و آن اینکه «پروژه‌های شهری متناسب با ابعادشان، آثار و پیامدهای مختلفی دارند که ممکن است مثبت یا منفی، و آشکار یا پنهان باشند») بنابراین برخی از این آثار اجتماعی ممکن است ده یا بیست سال بعد آشکار شوند، زمانی که دیگر فرصت جریان وجود ندارد.

نقدی افزود: یکی از وظایف نخبگان، رسانه‌ها و دانشگاه‌ها، آشکارسازی این کارکردهای پنهان است. و ممکن است برخی آثار پروژه‌ها خیلی دیرتر ظاهر شوند، مثل بیماری که تا بروز کامل، زمان می‌برد.

و در نتیجه صرفه‌جویی مالی حدود ۹۰ هزار پوندی را به همراه داشته باشد. این طرح نمونه‌ای موفق از تأثیر برنامه‌های تشویقی در افزایش مشارکت مردم در بازیافت و کاهش تولید زباله است.

مشوق‌های مالیاتی برنامه‌های تشویقی بر اساس مشوق‌های مالیاتی شامل معافیت‌ها یا اعتبارهای مالیاتی برای املاک و تجهیزات استفاده‌شده به‌طور اختصاصی در بازیافت و بازیایی منابع است. بسیاری از شهرها اعتبارهای مالیات بر درآمد یا فروش را به کسب‌وکارهایی ارائه می‌دهند که در تجهیزات بازیافت سرمایه‌گذاری می‌کنند یا در بخش بازیافت ایجاد شغل می‌کنند.

برای مثال در آمریکا ایالت آریزونا ۱۰ درصد اعتبار مالیاتی بر هزینه نصب تجهیزات پردازش مواد بازیافتی پس از مصرف یا تولید محصولات با حداقل ۲۵ درصد محتوای بازیافتی ارائه می‌دهد. ایالت‌های دیگری همچون آرکانزاس، آیداهو و ویرجینیا نیز به ترتیب اعتبارات ۳۰ درصدی، ۲۰ درصدی و ۱۰ درصدی برای تجهیزات و تأسیسات بازیافت دارند. ایالت مونتانا ۲۵ درصد اعتبار مالیاتی برای نخستین سرمایه‌گذاری بیش از ۲۵۰ هزار دلار در تجهیزات بازیافت ارائه می‌دهد. بعضی ایالت‌ها این اعتبارها را فقط برای تجهیزاتی اختصاص می‌دهند که شغل ایجاد می‌کنند و نه تجهیزاتی که جایگزین نیروی کار می‌شوند.

بسیاری از شهرداری‌ها، خرید ماشین‌آلات و تجهیزات بازیافت را از مالیات معاف می‌کنند تا هزینه‌های جاری بازیافت‌کنندگان کاهش پیدا کند. به‌عنوان مثال، ایالت آیووا آمریکا معافیت مالیاتی برای تجهیزات بازیافت کاغذ، مقوا یا پلاستیک ارائه می‌دهد. کارولینای جنوبی ماشین‌آلات مورد استفاده در جمع‌آوری، تفکیک، پردازش یا بازیافت مواد را از مالیات فروش و استفاده معاف کرده است. هاوایی نیز کاهش مالیات فروش بیش از ۵۰ درصد تا ۴ درصد برای تجهیزات بازیافت ارائه می‌دهد. این معافیت‌ها هزینه‌های سرمایه‌ای اولیه برای کسب‌وکارها را کاهش می‌دهد.

سازمان مالیاتی آمریکا اجازه می‌دهد تجهیزات بازیافت واجد شرایط با سرعت بیشتری نسبت به برنامه‌های معمول استهلاک شوند. این موضوع جریان نقدی کسب‌وکارها را بهبود می‌بخشد. بعضی ایالت‌ها افزود: کسب‌وکارهایی بیش از هزینه واقعی مواد بازیافتی ارائه می‌دهند تا استفاده از مواد بازیافتی را تشویق کنند. وزارت انرژی آمریکا نیز کمک‌هزینه‌هایی برای حمایت از پروژه‌های صرفه‌جویی انرژی و بازیافت ارائه می‌کند که می‌تواند مکمل برنامه‌های مشوق مالیاتی باشد. تمام مشوق‌های مالیاتی از این قبیل، موجب کاهش هزینه‌های سرمایه‌گذاری در تجهیزات بازیافت می‌شوند و کسب‌وکارها را به توسعه فعالیت‌های بازیافت ترغیب می‌کنند